

KONINKLIJK
OUDHEIDKUNDIG
GENOOTSCHAP

jaarverslag

CLIV

2011



VERSLAG VAN DE VOORZITTER

Norbert van den Berg

Uitgebracht in de 154ste jaarvergadering op 26 maart 2012

Algemeen.

In het jaar 2011 was de aandacht van Bestuur van Het Genootschap vooral gericht op het verder professionaliseren van de organisatie waardoor onze doelstelling: *de bevordering van de kennis van het verleden*, beter gerealiseerd kan worden. De aandacht in het jaar daarvoor voor onze verzamelingen maakte dat uitvoering gegeven kon worden aan het voornemen van het bestuur om het beheer over onze verzamelingen in professionele handen over te dragen, nml. die van het Rijksmuseum te Amsterdam. Aan de hand van het rapport *De toekomst van de verzamelingen van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap* van Charlotte van Rappard-Boon keurden alle aanwezigen op de ledenvergadering in oktober dit voornemen goed. De aanwezigheid van twee directieleden van het Rijksmuseum, beiden KOG-leden, ondersteunde dit. De volgende dag kwam per kerende post van het Rijksmuseum de ondertekende Intentieverklaring terug. Na basisregistratie zullen de verzamelingen van Het Genootschap door de Stichting het Rijksmuseum in **bruikleen** worden genomen.

Daarnaast was het over 2010 voor het eerst dat, nu de administratie door het kantoor Omnyac-Mueller & Partners gevoerd werd, een formele Samenstellingverklaring kon worden afgegeven. De website kon door inschakeling van het bureau We Cross professioneel worden ingericht. De administrateur kan nu sneller en vooral makkelijker berichten aan de website toevoegen, in het belang van onze leden en mogelijk ook van nieuwe leden. Tenslotte werd eind 2010 de functie van de administrateur opnieuw gewogen en ingeschaald op het niveau van haar verantwoordelijkheden.

Het kostte tijd, aandacht en geld om deze professionaliseringslag te maken, maar het bestuur is er van overtuigd dat deze investeringen op langere termijn een slagvaardiger optreden van Het Genootschap mogelijk maken in belang van onze doelstellingen en van onze leden.

De leden en de activiteiten voor de leden.

Het afgelopen jaar verloren wij door overlijden zes leden, het erelid G.C. Six uit Laren, mevrouw S. Hart uit Amsterdam, en de heren J. Joosse uit Nederhorst den Berg, J. Bruyn uit Oegstgeest, R. Ruurs uit Amsterdam en Ph.M. Bosscher uit Den Helder. Wij danken hen voor hun vaak langdurige lidmaatschappen en herdenken hen.

Het aantal leden nam in het jaar 2011 toe, van de 527 leden tot 536 aan het einde van het jaar. Dit was vooral te danken aan 40 nieuwe leden, die de 24 opzeggingen en 1 royerling gelukkig meer dan goed maakten. Het aantal nieuwe leden was bijna het dubbele van het aantal nieuwe leden in het jaar daarvoor. De nieuwe folder bleek daarbij een praktisch hulpmiddel. Maar nog meer leden kunnen die folder gebruiken om mensen in hun omgeving op Het

Genootschap te wijzen. Vergroting van het aantal leden is extra gewenst en ook mogelijk met alle aandacht die het Rijksmuseum het komende jaar met de heropening zal krijgen, en dus ook Het Genootschap: in de nieuwe zalen zal vermoedelijk ruim 4% van alle in de publieke ruimten opgestelde voorwerpen ons eigendom zijn.

Twee algemene ledenvergaderingen werden gehouden: de eerste was de jaarvergadering in april. Naast de gebruikelijke agendapunten was de benoeming van Renée Kistemaker tot erelid van Het Genootschap een feestelijk moment. De tweede algemene ledenvergadering in oktober nam het besluit de intentieverklaring te tekenen met het Rijksmuseum om op termijn onze collecties in bruikleen aan hen over te dragen voor zo ver niet in bruikleen bij andere instellingen. De ruim honderd aanwezige leden stemden hier mee in. Het ledenprogramma telde zeven lezingen en twee excursies. Al deze evenementen mochten zich verheugen over grote belangstelling van onze leden en hun introduc e(s):

- 17 januari, Peter Schatborn, *Rembrandt in Parijs. Frits Lugt als verzamelaar van tekeningen van Rembrandt en leerlingen* (98 aanwezigen)
- 21 februari, George Sanders, *Vader en zoon Holtzhey, een firma van Amsterdamse penningmakers uit de 18^{de} eeuw* (58 aanwezigen)
- 14 maart, Jenny Reynaerts *Schilderachtig Amsterdam. 19de-eeuwse schilderijen uit de collectie van het KOG* (77 aanwezigen)
- 11 april, Jannie Polak, *Een schenking aan het KOG: de waaiercollectie Felix Tal* (46 aanwezigen)
- 24 oktober, Wim Pijbes, *Het nieuwe Rijksmuseum* (110 aanwezigen)
- 21 november, Joke en Jan Peter Verhave, *Papierknippen, een kunst* (51 aanwezigen)
- 12 december, Judith Belinfante, *De Portugese Synagoge als deel van het Joodse Cultureel Erfgoed in Amsterdam* (103 aanwezigen)

De twee excursies o.l.v het KOG-lid Hans Tulleners waren op:

- 7 mei, naar Keizersgracht 173 A met keurtuin en tuinhuis en Herengracht 170, huis Bartolotti, (25 deelnemers)
- 17 september, naar Keizersgracht 409 uit 1671 en Herengracht 399 uit 1725 (25 deelnemers)

Verheugend was het dat met name de wat meer gespecialiseerde lezingen door steeds andere groepen leden met hun genodigden werden bezocht. Bijzonder was het door Gustav Leonardt zelf te worden rondgeleid in zijn indrukwekkende grachtenpaleis. Het was het laatste wat dat trouwe lid voor Het Genootschap kon doen.

Door de verbeterde informatievoorziening konden veel leden vanaf het najaar on-line herinnerd worden aan onze lezingen. Dat bevorderde het bezoek, lijkt het.

Dankzij de instemming van de directie van het Rijksmuseum konden vanaf zomer 2011 onze leden ook gebruikmaken van de “quick lane” toegang. Dat zal in het voorjaar 2013, na de opening, wel eens een prettige faciliteit voor onze leden kunnen blijken te zijn.

KOG-hoogleraar.

De belangrijkste activiteit van onze “bijzondere” hoogleraar Prof.dr Ad de Jong was de Masterwerkgroep *Scandinavië en Europa. Culturele wisselwerkingen van 1850-heden*, voorbereid met prof.dr. Saskia de Bodt (bijzonder hoogleraar Illustratie UvA), in later stadium met drs. Durkje van der Wal (docent museologie UvA). Prof.dr. H.A. van der Liet (hoogleraar Scandinavische Taal en Letterkunde UvA) was gastdocent. Helaas namen maar drie studenten hieraan deel.

Daarnaast was de hoogleraar begeleider van twee masterscripties en bij twee promoties betrokken als begeleider. Bij één promotie was hij lid van de promotiecommissie. Met veel lezingen in het land trad de hoogleraar op. Hij verzorgde een gastcollege aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam.

Op dinsdag 15 november 2011 organiseerde Het Genootschap onder zijn leiding een studiemiddag over ‘Heden, verleden en toekomst van verzamelingen van Historische Genootschappen’ in het Ateliergebouw van het Rijksmuseum. Ruim 40 bestuurders en leidinggevenden van genootschappen namen deel, zoals van het Koninklijk Zeeuws Genootschap, het Koninklijk Fries Genootschap, de Vereniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, Teylers Stichting en natuurlijk het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap zelf. Als sprekers traden op prof.dr. Ad de Jong, prof.dr. Goffe Jensma, drs. Katie Heyning en drs. Charlotte van Rappard-Boon. Dagvoorzitter was dr. Els Jacobs, die met verve de algemene discussie leidde. De deelnemers hopen dit jaar wederom met elkaar van gedachten te wisselen over herkenbare problemen.

Op 9 november 2011 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de voorzitter en de hoogleraar met twee vertegenwoordigers van de UvA over de KOG-leerstoel. Daarbij kwam aan de orde dat de huidige KOG-hoogleraar, die in 2012 de pensioengerechtigde leeftijd zal bereiken, een aantal taken op het gebied van onderwijs en onderzoek en promotiebegeleiding kan voortzetten door gebruik te maken van de zogenaamde emeriti-regeling. Het KOG hoeft daarom niet vervroegd een nieuwe hoogleraar te benoemen. Voor deze opvolger zal Het Genootschap ter zijner tijd volgens de nieuwe reglementen van de UvA een bedrag van € 20.000 per jaar beschikbaar moeten stellen. Het bestuur is op zoek naar een sponsor.

De Verzamelingen.

Het afgelopen jaar was er wederom veel aandacht voor onderhoud en het beheer van voorwerpen in onze verzamelingen. De voorwerpen in die verzamelingen zijn, behalve een groot aantal nu nog in eigen beheer, vooral verspreid over ruim 40 musea, waarvan het grootste aantal voorwerpen in bruikleen is bij het Rijksmuseum. Met de meeste musea is een intensief contact geweest, waarbij na twintig jaar de nieuwe bruikleencontracten werden opgesteld en ondertekend. Daardoor kwamen ook in een aantal gevallen bruiklenen terug, waarvoor nieuw onderdak gevonden moest worden. Hiervoor werd al melding gemaakt van de Intentieverklaring die met het Rijksmuseum kon worden afgesloten over het toekomstig bruikleen aan deze nationale instelling. Daardoor zat Het Genootschap in de toekomst geen voorwerpen meer in eigen beheer hebben. Dat betekent ook dat de werkzaamheden van de tien commissies in de toekomst zich meer moeten gaan richten op het verhaal

achter de voorwerpen en minder op de conservering, dat wordt een taak voor de instellingen. Over onze verzamelingen melden we:

1. De Atlas Amsterdam.

De commissie Atlas Amsterdam, bestaande uit Tjeerd Dibbits (voorzitter), Chris van Eeghen Jr., Robert-Jan te Rijdt, Ludger Smit en Bert Gerlagh, heeft zich in het afgelopen jaar geconcentreerd op het verzamelen van de informatie die bij de invoer van de tekeningen van de Atlas nodig is. Per tekening worden de volgende gegevens vastgelegd: locatie, topografische kenmerken, toeschrijving kunstenaar, datering tekening, afmetingen tekening, herkomst. De topografische en thematische ordening van de Atlas zal gehandhaafd blijven. Met de eigenlijke invoer van de tekeningen zal pas in januari 2012 begonnen worden. De noodzakelijke financiering daarvoor moet nog gevonden worden.

De commissie is 11 keer in wisselende samenstelling bij elkaar geweest. In het komende jaar zal de commissie alle zeilen moeten bijzetten om met de informatievoorziening voor de digitalisering gelijke tred te houden.

In november onthulde Boudewijn Oranje, wethouder Bouwen en Wonen van het Stadsdeel Centrum, met uw voorzitter de digitale beelden van de 'Blauwdruk van de Grachtengordel'. Dit betreft de digitale ontsluiting van de gronduitgifte-kaarten van de stadsuitleg van Amsterdam van 1664. Deze complete set kaarten maakt onderdeel uit van de collectie plattegronden van de Atlas, die dankzij een schenking van het stadsdeel Centrum digitaal ontsloten konden worden. Via de Beeldbank van het Stadsarchief Amsterdam zijn die nu raadpleegbaar geworden.

2. De Atlas Zeden & Gewoonten.

Zes keer kwam de commissie van de Atlas Zeden en Gewoonten kwam bij elkaar, die

bestaat uit de leden: Helen Schretlen (voorzitter), Ellen Caljé-van den Berg, Machteld Löwensteyn, Janine Grünfeld, Eva Schimmelpenninck en Daniel Horst. De laatste drie traden in februari 2011 als nieuw lid toe. Helaas kondigde Hester Dibbits in januari aan wegens tijdgebrek de commissie te moeten verlaten. Ook Ellen Caljé kondigde haar vertrek aan per 2012.

Op 8 maart vond de eerste bijeenkomst met de nieuwe commissieleden plaats, waarbij de plannen en werkzaamheden voor 2011 werden besproken. Het belangrijkste agendapunt was de digitalisering van de Atlas. Ingrid Oud werd om advies gevraagd, waarna Daniel Horst de plannen voor de invoer concreet wist te maken. Onder zijn leiding startten Janine Grünfeld en Eva Schimmelpenninck in september met de invoer.

Bestuurslid Peter Schatborn bekeek met Helen Schretlen enkele portefeuilles i.v.m. een mogelijke expositie van het KOG in de speciale vitrines in het vernieuwde Rijksmuseum.

Dankzij een anonieme schenking kon voor de Atlas een verzameling van achttien wensbrieven worden verworven ter aanvulling van de bestaande collectie.

3. De collectie Voorwerpen van Geschiedenis en Kunst.

In de commissie hebben zitting Bert Vreeken (voorzitter), Jet Pijzel, Dirk-Jan Biemond en Tine van Nierop, die zich geleidelijk voorbereiden op hun veranderde rollen. Veel meer dan in het verleden zal de aandacht gericht

moeten worden op ontsluiting, schenkingsgeschiedenis, publicatie van topstukken op onze website, bestudering in het algemeen van de individuele voorwerpen en tentoonstelling van groepen van voorwerpen uit onze collecties. Kortom er blijft nog een boel te doen voor de commissieleden.

4. De collectie Gevelstenen en Bouwfragmenten.

In de commissie hebben zitting Onno Boers (voorzitter), Bert Gerlagh en Michiel Jonker. In overleg met Het Genootschap stelde de Vereniging van Amsterdamse Gevelstenen een plan op voor totale restauratie van de gevelstenen in de muur van het Amsterdam Museum, het oudste openlucht museum in Amsterdam. Bij het Prins Bernhard Cultuurfonds is aanvraag gedaan voor deze restauratie. Indien dit verkregen wordt, kan dit mede dankzij de reeds gedane toezegging van het Amsterdam Museum gerealiseerd worden. De gevelsteen 'De Gekroonde Haeringh Ao 1728', afkomstig van Violettenstraat 7 en van 1993 tot 2010 als bruikleen in het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen, is in 2011 voor zover nodig hersteld en vervolgens gepolychromeerd door Jan Hilbers. Aansluitend is de steen teruggeplaatst in de nieuwbouw ter plekke van de oorspronkelijke locatie.

5. De collectie Munten en Penningen.

De commissie, Marcel van der Beek (voorzitter), Jan Stuurman en Gijs van der Ham, heeft zich beziggehouden met de selectie uit de KOG-collectie, in het bijzonder de Munten, voor de nieuwe semi-permanente presentatie in het vernieuwde Rijksmuseum. Tot zijn genoegen kon de commissie vaststellen dat een mooie en kwalitatief hoogstaande presentatie mogelijk is. Mede dankzij een genereuze schenking van het Pruikenburgfonds wordt in 2012 een begin gemaakt met de volledige registratie en digitalisering van de verzameling Munten en Penningen, opdat deze verzameling in langdurig bruikleen aan het Rijksmuseum kan worden gegeven en via het web toegankelijk kan worden gemaakt. Voor de heropening van het museum zal de collectie samen met de collectie Munten en Penningen van het Rijksmuseum in een van de nieuwe depots van het museum worden ondergebracht. Momenteel is de collectie in het Rijksmuseumdepot in Lelystad. De selectie uit de collecties zal op het balkon van de bibliotheek te zien zijn (balkon Cuypershal). Het is de bedoeling dat het niet openbaar tentoongestelde deel van de collectie na de heropening van het Rijksmuseum in 2013 in de studiezaal te raadplegen is.

6. De collectie Schilderijen.

De commissie bestaat uit Jenny Reynaerts (voorzitter), Norbert Middelkoop en Yuri van der Linden. Jenny Reynaerts hield op maandag 14 maart 2011 haar uitgestelde lezing: '*Schilderachtig Amsterdam. 19de-eeuwse schilderijen uit de collectie van het KOG*'.

In de toekomst hoopt de commissie ook een presentatie van de zeventiende-eeuwse schilderijen uit onze verzamelingen te realiseren. Daarnaast is de wens om een volledig overzicht te verkrijgen van het schilderijenbestand van Het Genootschap; de commissie hoopt het portret van Jacob de Vos Willemszoon uit ca. 1792 uit de anonimiteit te kunnen halen door het te kunnen toeschrijven aan een schilder van naam.

Gedurende de sluiting van het Rijksmuseum, zijn bij het Rijksmuseum Twenthe, Enschede, vier achttiende-eeuwse schilderijen in bruikleen.

7. De collectie Schutterij.

De werkzaamheden van de commissie (Peter Jansen (voorzitter), Rob Joghems en Eveline St. Nicolaas) betroffen vooral de bibliotheek, zie hierna. De recente publicatie over de collectie *Het Laatste Schuttersstuk* van commissielid Rob Joghems wordt regelmatig verkocht.

8. De collectie Waaiers.

De commissie die bestaat uit Chris van Eeghen Jr. (voorzitter), Ellen Caljé-van den Berg, Jannie Polak, en Nettie Cassee kwam in 2011 vijftien maal bijeen (vnl. de twee laatst genoemde leden).

De commissieleden Cassee en Polak hielden zich voornamelijk bezig met het onderzoek naar een verantwoorde berging voor de waaiers. Het betreft voornamelijk de collectie van mejuffrouw Van Eeghen. De collectie Felix Tal kent een goede berging.

Om inzicht te krijgen in de mogelijkheden van het bergen van waaiers is contact gezocht met diverse instellingen, zowel nationaal als internationaal. Collega's van, onder andere, Rijksmuseum Amsterdam, Haags gemeentemuseum, Centraal Museum Utrecht, Schielandhuis, Wereldmuseum, Koninklijk Huisarchief, Fan Museum, Victoria & Albert Museum en het ICOM-members forum gaven verschillende en diverse reacties.

De in gebruik zijnde, niet meer zuurvrij kartonnen dozen, kunnen vooralsnog gebruikt worden. Door de dozen te voorzien van een laag kopieerpapier, dat veel kalk bevat, ontstaat voldoende buffer tegen een eventuele nadelige invloed van het karton op de in de doos bewaarde objecten, zoals waaiers. De standplaatsinventarisatie wordt in Adlib, het systeem van het Rijksmuseum, opgenomen.

Voor het jaar 2012 staat ompakken van de collectie naar het nieuwe bergingssysteem op het programma.

In maart bezochten drie masterstudenten van de opleiding Restauratie van de UvA het KOG.

Tijdens de zomervakantie is door commissielid Jannie Polak contact gelegd met het Musée des Beaux-Arts et de la Dentelle in Alençon. Deze stad was vroeger beroemd om haar speciale kantproductie. De directrice Mme Cathérine Parpoil was oprecht geïnteresseerd in onze waaiercollectie. Zij wilde graag in de toekomst een tentoonstelling van kanten waaiers organiseren. Samen met een collega, Mme Cécile Cachan, directeur Culturele zaken en Toerisme van Alençon, heeft zij op 29 november j.l. een bezoek gebracht aan Het Genootschap. De waaiercmissie heeft beide dames ontvangen en samen met hen de kanten waaiers uit de collectie bestudeerd.

Vanuit het Parfumflessenmuseum in Winkel (NH) kreeg het KOG het verzoek enkele waaiers uit te lenen voor een tentoonstelling. De directeur mevrouw Van Zoonen is een enthousiast verzamelaar van parfumflessen. Het museum is een particulier museum, mooi ingericht en voldoet zo goed mogelijk aan de museale eisen. De tentoonstelling zal plaats vinden in 2012.

9. De collectie Zegels en Charters.

De leden van de commissie, de heren Cees Verkerk en Gerrit van Herwijnen, hebben vorig jaar 66 van de 168 oorkonden uit onze verzameling bewerkt voor plaatsing op de website van Het Genootschap. Nader overleg met de website-master kan begin maart 2012 plaats vinden. Voor de overige oorkonden

worden de beschrijving en het verzamelen van gegevens over het uiterlijk en de inhoud van de teksten voortgezet.

10. De Genootschapsbibliotheek.

De commissie, bestaande uit Geert Jan Koot (voorzitter), Adriaan Plak en Ellen Grabowsky, die Hans Visser na zes jaar opvolgde, organiseerde de volgende projecten:

1. Ruim 1000 boeken voornamelijk uit de 19^{de} eeuw werden verpakt in conserverende zuurvrije mappen.
2. Catalogisering van de in de periode 1982-2012 verworven 573 titels.
3. De 5.568 titels van de bibliotheek zijn het afgelopen jaar opgenomen in de Nederlandse Centrale Catalogus (NCC) en zijn zichtbaar in het zoekstelsel van de Nederlandse bibliotheken Picarta. Bovendien zijn deze titels opgenomen in WorldCat, de grootste gemeenschappelijke catalogus ter wereld met in totaal ruim 285 miljoen titels. In WorldCat bleek de onze bibliotheek meer dan 50% als nieuwe titels toe te voegen. Bij de inventarisatie ten behoeve van de STCN, de Nederlandse catalogus van uitgaven vóór 1801, bleken maar liefst 1.247 titels uit onze bibliotheek voor opname in aanmerking kwamen, dwz. dat ze uniek waren.

Deze projecten zijn uitgevoerd door medewerkers van de bibliotheek van het Rijksmuseum, de kosten door hen gedragen. In de toekomst worden de nieuwe aanwinsten door het Rijksmuseum gecatalogiseerd. Als onderdeel van de depotvoorziening bibliotheek wordt in het zgn. tunnelgebouw van het Rijksmuseum een afzonderlijk depot met compactuskasten ingericht voor de Genootschapsbibliotheek. De commissie wil graag uitvoering geven aan het voornemen om een verzamelbeleid op te stellen.

Van langdurig bruikleen aan de Biblioteca Hermetica kwam het handschrift *Amsterdamsche Chymische Lotery* (1740) na enige omzwervingen weer in veilige handen terug.

142 bezoekers hebben boeken uit de KOG-collectie aangevraagd in de studiezaal van het Rijksmuseum.

Het afgelopen jaar werd een begin gemaakt met het uitpakken van de bibliotheek van de **Schutterijcollectie**, mede dankzij de inspanningen van de schutterijcommissieleden. Daar wordt thans een opstelling voorbereid in de oude boekenkasten van het KOG, die in het depot van het Rijksmuseum te Lelystad staan. Het laat zich aanzien dat deze belangwekkende collectie in het nieuwe depot van de Genootschapsbibliotheek geplaatst kan gaan worden. Daarna zullen ook deze boeken ontsloten worden.

De collectie op reis.

In de wereld van de professionele tentoonstellingsmakers kent men de collecties. Dertien musea (vorig jaar 9) in binnen- en buitenland vroegen voorwerpen van Het Genootschap in bruikleen voor een tentoonstelling. In Nederland gingen ze naar:

- **Nijmegen**, drie tekeningen van Christiaan Andriessen en één van Wybrand Hendriks voor de tentoonstelling: *Mythen van de Studio* in het Museum Het Valkhof. Daarna ging deze tentoonstelling naar Luxemburg (Musée de l'Art de Ville de Luxembourg).

- **Elburg**, drie tekeningen van C. Pronk, C. Ploos van Amstel en H.P. Schouten/G. Lamberts, voor de tentoonstelling: *Het orgel in de teken- en schilderkunst* in het Museum Elburg.
- **Amsterdam**, twee delen van onze Atlas Major van Blaeu voor een *presentatie in zaal 2* van Het Rijksmuseum.
- **Den Haag**, het miniatuur keukentje met zilveren inhoud, en nog eens twee zilveren miniatures (blaker op standaard en een zilveren olielamp (via Het Museum voor Moderne Kunst Arnhem) en de Hindelooper poppenkamer (via het Museum Hindeloopen) voor de tentoonstelling: *XXSmall, Poppenhuizen, poppengoed, 17^e-20^e eeuw* in het Gemeentemuseum.
- **Doornenburg**, een beeld van Maria Magdalena voor de tentoonstelling: *Sophia van Bylandt (1429-1498), Het leven van een jonkvrouw op de Doornenburg* in het Kasteel Doornenburg,
- **Leiden**, een geweer met steenslot, uitgeleend via het Legermuseum te Delft voor de tentoonstelling: *Leidens Ontzet. Vrijheidsstrijd & Volksfeest* in het Museum de Lakenhal.

In het buitenland gingen voorwerpen naar:

- **Antwerpen**, een boekband van zilver, met slot, sleutel en ingestoken zilverstift, voor de tentoonstelling: *Van Haarnaald tot Schoengesp* in het Zilvermuseum Sterckshof.
- **Gdansk**, een Calvarieberg, voor de tentoonstelling: *Matter of Light and Flesh - Alabaster in the Sculpture of 16th and 17th centuries* in het Muzeum Narodowe w Gdansku.
- **Harvard**, ons topstuk Cornelis Anthonisz, de vogelvluchtkaart van Amsterdam 1544, voor de tentoonstelling *Prints and the Pursuit of Knowledge in early Modern Europe* in het Harvard Art Museums/Arthur M. Sackler Museum, Cambridge, MA,
- **Wenen**, nog een KOG-topstuk Het Raampoortje in Amsterdam van Wouter van Troostwijk, voor de tentoonstelling *Winter Tales. Depictions of Winter in European Art from Brueghel to Beuys*, in het Kunsthistorisches Museum Wien.
- **Luxemburg**, zoals hiervoor vermeld.

Ook dit jaar waren afbeeldingen van voorwerpen uit onze verzamelingen gevraagd, hoofdzakelijk voor professionele uitgaven. Van de 29 aanvragen noemen we een aantal afbeeldingen van de vogelvluchtkaart van Cornelis Anthonisz. En voor een illustratie in een proefschrift: de tekening d.d. 6 juni 1806 van Christiaan Andriessen *Het bericht in de Bataafsche Courant over Rutger Jan Schimmelpenninck wordt gelezen in het koffiehuis*. Dit zijn maar enkele voorbeelden.

Bestuurszaken.

Dit jaar waren er geen wijzigingen in de samenstelling van het bestuur; we konden aan de slag. Emmy Ferbeek werd in de jaarvergadering voor een tweede periode van vier jaar herbenoemd. Het bestuur kwam dit jaar zes keer bijeen in reguliere vergaderingen. Veel aandacht werd besteed aan het rapport over onze verzamelingen en hoe dit door Het Genootschap en Het Rijksmuseum te loodsen.

Ook Ingrid Oud zette haar werkzaamheden ten behoeve van de digitalisering gestadig voort. Door de sterk toegenomen activiteiten van de commissies is het soms behoorlijk druk op ons kantoor.

In het najaar was het vullen van de nieuwe website een omvangrijke werkzaamheid voor de administrateur en enkele bestuursleden. Dit jaar was het tweede jaar waarin de administratie was uitbesteed aan het administratiekantoor Omnyacc, Muller & Co te Hoorn. De aanloopproblemen vroegen nog volop de aandacht van de penningmeester. Wel werd over 2010 voor het eerst een Samenstellingverklaring verkregen op basis van de door Omnyacc opgestelde jaarrekening. De introductie van de procedure bij het automatisch incasseren van de contributie over 2011 riep bij een tiental leden vragen op. Van meer dan 470 leden wordt nu de contributie automatisch geïncasseerd. De inning vindt jaarlijks in januari plaats, is voor alle betrokkenen gemakkelijk en leidt tot aanzienlijk minder aanmaningen of wanbetalers. Het jaar 2011 is wel met een exploitatieverlies afgesloten, in hoofdzaak als gevolg van de eenmalige accountantskosten en de kosten voor de website-vernieuwing. Verheugend was de grote bijdrage van het Pruikenburgfonds waarmee nu de registratie van onze Munten en Penningen kon worden aangevangen in 2012.

In het afgelopen jaar werd het Genootschaparchief van vooral de laatste tien jaren systematisch opgezet, waardoor er meer en vooral makkelijker toegang is gekomen tot min of meer complete dossiers. De secretaris heeft deze klus met Eva Schimmelpenninck en de administrateur succesvol afgerond.

Deze interne zaken naast lopende zaken vroegen de volle aandacht van het bestuur. Regelmatig waren voorzitter en secretaris evenals ook andere bestuursleden op het kantoor in de Frans van Mierisstraat om de bestuurs- en ledenvergaderingen en lezingen voor te bereiden.

Het functioneren van de administrateur van het KOG, Miekie Donner, voldeed ook dit jaar volledig aan de hoge verwachtingen van het bestuur.

Raad van Advies.

In het jaar 2011 kwam de Raad van Advies tweemaal bijeen met voorzitter en secretaris, gesecondeerd door een bij het onderwerp van de agenda betrokken bestuurslid. De Raad bestaat uit Wim Pijbes voorzitter (algemeen directeur Rijksmuseum) met als leden Rudi Ekkart (directeur Rijksdienst Kunsthistorische Documentatie) en Hans Kamps (voorzitter van de Nederlandse Museumvereniging). De bijeenkomsten waren op 19 april (ter bespreking van de rapportage aan de algemene ledenvergadering) en 26 september ter bespreking van het rapport *De toekomst van de verzamelingen van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap*. Na beide vergaderingen waren de aanwezige bestuursleden verheugd over de betrokkenheid en de steun die ze van dit nieuwe orgaan van Het Genootschap kregen.

Het bestuur verheugt zich erop dat inmiddels dit jaar een belangrijke aanloop wordt gemaakt naar de opening van het Rijksmuseum in het voorjaar 2013. Wij hopen en verwachten dat ook de leden dat zullen merken. Daarnaast zal de aandacht gericht blijven op verwante instellingen met wie nadere samenwerkingen, of deftiger gezegd allianties, zouden kunnen worden aangegaan.

VOORDRACHTEN

2011

- 17 januari Peter Schatborn, *Rembrandt in Parijs. Frits Lugt als verzamelaar van tekeningen van Rembrandt en leerlingen* (98 aanwezigen)
- 21 februari George Sanders, *Vader en zoon Holtzhey, een firma van Amsterdamse penningmakers uit de 18^{de} eeuw* (58 aanwezigen)
- 14 maart Jenny Reynaerts *Schilderachtig Amsterdam. 19de-eeuwse schilderijen uit de collectie van het KOG* (77 aanwezigen)
- 11 april Jannie Polak, *Een schenking aan het KOG: de waaiercollectie Felix Tal* (46 aanwezigen)
- 24 oktober Wim Pijbes, *Het nieuwe Rijksmuseum* (110 aanwezigen)
- 21 november Joke en Jan Peter Verhave, *Papierknippen, een kunst* (51 aanwezigen)
- 12 december Judith Belinfante, *De Portugese Synagoge als deel van het Joodse Cultureel Erfgoed in Amsterdam* (103 aanwezigen)

EXCURSIES

Onder leiding van het KOG-lid Hans Tulleners

- 7 mei Keizersgracht 173 A met keurtuin en tuinhuis en Herengracht 170, huis Bartolotti, (25 deelnemers)
- 17 september Keizersgracht 409 uit 1671 en Herengracht 399 uit 1725 (25 deelnemers)

VERSLAGEN VAN COMMISSIES

BIBLIOTHEEK

Algemeen:

Geert Jan Koot en Adriaan Plak hebben nog steeds zitting in de Commissie; Hans Visser nam afscheid en Ellen Grabowsky trad toe als lid.

De volgende projecten werden uitgevoerd:

1. Ruim 1000 boeken voornamelijk uit de 19^{de} eeuw werden verpakt in conserverende zuurvrije mappen.
2. Catalogisering van de boeken verworven tussen 1982 en 2012: 573 verwerkte titels.
3. De collectie van het KOG telt eind 2011 in totaal 5568 titels. Deze titels zijn opgenomen in de Nederlandse Centrale Catalogus (NCC) en zijn zichtbaar in het zoekstelsel van de Nederlandse bibliotheken Picarta. Bovendien worden deze titels opgenomen in WorldCat, de grootste gemeenschappelijke catalogus ter wereld met in totaal ruim 285 miljoen titels.

De projecten zijn uitgevoerd door medewerkers van de bibliotheek van het Rijksmuseum en de kosten gedragen door het Rijksmuseum.

Toekomstplannen:

Nieuwe aanwinsten van het KOG worden gecatalogiseerd en geplaatst in het depot oude drukken door bibliotheekmedewerkers van het Rijksmuseum.

Als onderdeel van de depotvoorziening bibliotheek wordt een afzonderlijk depot ingericht voor alle boeken van het KOG voorzien van compactuskasten in het zgn. tunnelgebouw van het Rijksmuseum.

De Commissie heeft een beleidsnota gepresenteerd. De Commissie wil graag uitvoering geven aan het voornemen om een verzamelbeleid op te stellen.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Rijksmuseum Amsterdam, presentatie in Philipsvleugel zaal 2 22.11.2011-22.02.2012

- *Atlas Major van Blaeu, deel 9 Amerika en Afrika, deel 8 Noordpoolgebied*

Landurig bruikleen:

Teruggekeerd uit langdurige bruikleen van de Bibliotheca Hermetica is het handschrift *Amsterdamsche chymische lotery* (1740)

Bezoekers: Het aantal bezoekers dat boeken heeft aangevraagd in de studiezaal van het Rijksmuseum bedraagt 142.

Aanwinsten:

- Beschryvinge der stad Dordrecht / Matthijs Balen / Dordrecht 1677

- *Prints and the Pursuit of Knowledge in Early Modern Europe*, Susan Dackerman, Harvard Art Museums, Cambridge, Mass & Yale University Press, New Haven and London 2011

- Geknipt. Geschiedenis van de papierknipkunst in Nederland / Joke en Jan Peter Verhave / Walburg Pers, Zutphen 2008
- Amsterdam. Een geschiedenis / Peter Jan Knechtmans / Sun, Amsterdam 2011
- Il était un fois ... le musée d'Alençon. Des origines à nos jours / Musée des Beaux-Arts et de la Dentelle d'Alençon, 2001
- Le Point d'Alençon. Patrimoine culturel immatériel de l'Humanité. Trésors du Musée des Beaux-Arts et de la Dentelle 1.
- De Vrijenburg en de kapel te Hoogeveen-in-Rijnland / A. Huisman / De Merel, Hazerswoude 2011

ATLAS VAN AMSTERDAM

Algemeen:

De Commissie Atlas Amsterdam, bestaande uit Tjeerd Dibbits (voorzitter), Chris van Eeghen Jr, Robert-Jan te Rijdt, Ludger Smit en Bert Gerlagh, heeft zich in het afgelopen jaar geconcentreerd op het verzamelen van de informatie die bij de invoer van de tekeningen van de Atlas nodig is. Per tekening worden de volgende gegevens vastgelegd: locatie, topografische kenmerken, toeschrijving kunstenaar, datering tekening, afmetingen tekening, herkomst. De topografische en thematische ordening van de Atlas zal gehandhaafd blijven. Met de eigenlijke invoer van de tekeningen zal in januari begonnen worden. Hiervoor zal gefinancierde ondersteuning aangetrokken worden.

De commissie is 11 keer in wisselende samenstelling bij elkaar geweest. In het komende jaar zal de commissie alle zeilen moeten bijzetten om met de informatievoorziening voor de digitalisering gelijke tred te houden. De tijd waarover de nog niet gepensioneerde leden van de commissie kunnen beschikken is gezien de sluitingstijden van het gebouw van Mierisstraat 92 zeer beperkt.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Museum Elburg, 25.06-29.10.2011: Het orgel in de teken- en schilderkunst:
 - C. Pronk, *Oude Kerk te Amsterdam* (KOG-AA-01-31-95)
 - C. Ploos van Amstel, *Oude Kerk te Amsterdam* (KOG-AA-02-195)
 - H.P.Schouten/G. Lamberts, *Oude Kerk te Amsterdam, interieur met orgel*, (KOG-AA-02- 203)
- Harvard Art Museums/Arthur M. Sackler Museum, Cambridge, MA, 06.09.2011-10.12.2011: Prints and the Pursuit of Knowledge in early Modern Europe:
 - *Cornelis Anthonisz, Vogelvluchtk kaart van Amsterdam 1544* (KOG-2684)

Bezoekers: 8

Aanwinsten: geen

ATLAS VAN AFBEELDINGEN BETREFFENDE ZEDEN EN GEWOONTEN

Algemeen:

De commissie van de Atlas Zeden en Gewoonten bestond uit de leden: Ellen Caljé, Machteld Löwensteyn, Helen Schretlen, Janine Grünfeld, Eva Schimmelpenninck en Daniel Horst. De drie laatstgenoemde leden traden in februari 2011 als nieuw lid tot de commissie toe. Helaas kondigde Hester Dibbits in januari aan wegens tijdgebrek de commissie te moeten verlaten. Op 8 maart vond de eerste bijeenkomst met de nieuwe commissieleden plaats, waarbij de plannen en werkzaamheden voor 2011 werden besproken. Het belangrijkste agendapunt was de digitalisering van de atlas. Ingrid Oud werd om advies gevraagd waarna Daniel Horst de plannen voor de invoer concreet wist te maken. Onder zijn leiding startten Janine Grünfeld en Eva Schimmelpenninck in september met de invoer. In december bekeek Helen Schretlen met het bestuurslid Peter Schatborn enkele portefeuilles i.v.m. een mogelijke expositie van het KOG in de kleine zalen van het vernieuwde Rijksmuseum.

In totaal kwam de commissie 6 maal bij elkaar.

Toekomstplannen:

Doorgaan met de invoer van de collectie Zeden & Gewoonten
Meer kennis vergaren over de inhoud van de Atlas, zodat daar meer bekendheid aan kan worden gegeven d.m.v. publicaties en tentoonstellingen.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Museum Valkhof, Nijmegen, 04.02-08.05.2011: Mythen van de Studio; 4 tekeningen
 - Chr. Andriessen, *9 april draay je eens om* (KOG-ZG-3-196)
 - Chr. Andriessen, *18 meij, 2e Pinxterdag* (KOG-ZG-3-210)
 - Chr. Andriessen, *5 jan.: dat geeft een aartig geval* (KOG-ZG-3-230)
 - W. Hendriks, *Jacob de Vos sr. en de schilder W. Hendriks bij het beschouwen van een wildstilleven* (RP-T-Br-126)
- Villa Vauban, Musée de l'Art de la Ville de Luxembourg, 10.06-10.10. 2011 : Myths of the Studio
 - 4 tekeningen: zie hiervoor bij Museum Valkhof, Nijmegen

Bezoekers: 4

Aanwinsten:

- 1 Wensbrief voor collectie Zeden & Gewoonten, aankoop bij Bub Kuyper d.d. 3-12-2012
- 17 Wenskransen voor collectie Zeden & Gewoonten, aankoop bij A. van der Steur in december 2011 uit anonieme schenking.

MUNT- EN PENNINGKABINET

Algemeen:

De commissie (Marcel van der Beek (voorzitter), Jan Stuurman en Gijs van der Ham) heeft zich beziggehouden met de selectie uit de KOG-collectie, in het bijzonder de munten, voor de nieuwe semipermanente presentatie in het vernieuwde Rijksmuseum. Tot zijn genoegen kon de commissie vaststellen dat een mooie en kwalitatief hoogstaande presentatie mogelijk is. Deze presentatie zal vanaf 2013 te zien zijn in de zogeheten Cuypershal, de grote en hoge bibliotheekruimte van het Rijksmuseum, samen met een presentatie uit de penningcollectie van het museum zelf.

Toekomstplannen:

in 2012 zal een begin worden gemaakt met de volledige registratie en digitalisering van de verzameling munten en penningen, opdat deze verzameling in langdurig bruikleen aan het Rijksmuseum kan worden gegeven en via het web toegankelijk kan worden gemaakt. Voor de heropening van het museum zal de collectie samen met de collectie munten en penningen van het Rijksmuseum in een van de nieuwe depots van het museum worden ondergebracht. Momenteel wordt de collectie bewaard in het Rijksmuseumdepot in Lelystad. De plannen dienaangaande zullen in 2012 verder worden uitgewerkt. De selectie uit de collecties zal op het balkon van de bibliotheek te zien zijn (balkon Cuypershal). Het is de bedoeling dat de verdere collectie na de heropening van het Rijksmuseum in 2013 in de studiezaal is te raadplegen; ook wat dit betreft zullen de plannen nog verder worden ontwikkeld.

Bruikleen aan tentoonstellingen: geen

Bezoekers: geen

Aanwinsten:

- Jaarpenning 2010: My Last Penny van Martijn Sandberg
- aankoop bij firma J.B Westerhof te Burgwerd, d.d. 20-12-2011
 - 2 zilveren penningen:
 - toegangspenning voor Amsterdamse schouwburg, 1637
 - toegangspenning voor de Amsterdamse rederijkerskamer uit 1632

GEVELSTENEN EN BOUWFRAGMENTEN

Algemeen:

De gevelsteen 'De Gekroonde Haeringh Ao 1728', afkomstig van Violettenstraat 7 en van 1993 tot 2010 als bruikleen in het Zuiderzeemuseum

te Enkhuizen, is in 2011 voor zover nodig hersteld en vervolgens gepolychromeerd door Jan Hilbers. Aansluitend is de steen teruggeplaatst in de nieuwbouw ter plekke van de oorspronkelijke locatie.

Toekomstplannen:

conserverend herstel van de ingemetselde gevelstenen in de Sint-Luciënsteeg.

Bruikleen aan tentoonstellingen: geen

Bezoekers architectuur tekeningen: 5

Aanwinsten: geen

BURGERBEWAPENING EN SCHUTTERIJ

Algemeen:

De werkzaamheden van de commissie (Peter Jansen (voorzitter), Rob Joghems en Eveline St. Nicolaas) betroffen vooral de bibliotheek. De recente publicatie over de collectie *Het Laatste Schuttersstuk* van commissielid Rob Joghems wordt regelmatig verkocht.

Bruikleen aan tentoonstellingen: geen

Bezoekers: geen

Aanwinsten: geen

WAAIERS

Algemeen:

De commissie bestond in 2011 uit Ch. van Eeghen jr., E. Caljé-Van den Berg, J.J.H. Polak, N. Cassee. De commissie is in 2011 vijftien maal bijeen gekomen (vnl. de twee laatstgenoemden).

Verslag:

Dit jaar hebben de commissieleden Cassee en Polak zich voornamelijk bezig gehouden met het doen van proeven voor en het uitvoeren van een verantwoorde berging voor de waiers. Het betreft voornamelijk de collectie van mejuffrouw Van Eeghen. De collectie Felix Tal heeft een goede berging. Om enig inzicht te krijgen in verschillende mogelijkheden van het bergen van waiers is contact gezocht met musea, instellingen, verzamelaars en conservatoren/restauratoren, zowel nationaal als internationaal. Collega's van, onder andere, Rijksmuseum Amsterdam, Haags gemeentemuseum, Centraal Museum Utrecht, Schielandhuis, Wereldmuseum, Koninklijk Huisarchief, Fan Museum, Victoria & Albert Museum en ICOM-members forum reageerden.

De reacties waren veelvuldig en divers. Om een goed beeld te krijgen van de vele manieren van bergen en de talrijke suggesties en oplossingen, zijn alle reacties geïnventariseerd, zowel in een verslag als in een schematisch overzicht*. De waaierscommissie kiest er uiteindelijk voor de waaiers in principe opgevouwen te bewaren. Te kwetsbare, conservering behoevende waaiers worden in geopende toestand opgeborgen.

Plan van aanpak:

De in gebruik zijnde, niet meer zuurvrij kartonnen dozen, kunnen vooralsnog gebruikt worden. Door de dozen te voorzien van een laag kopieerpapier, dat veel kalk bevat, ontstaat voldoende buffer tegen een eventuele nadelige invloed van het karton op in de doos bewaarde objecten, zoals waaiers.

Om uiteindelijk tot een verantwoorde manier van bergen te komen zijn verschillende manieren van opbergen uitprobeerde:

Prototypen:

Allereerst zijn verschillende prototypen van doosindelingen gemaakt, met als uitgangspunt dat elke waaiers in een apart compartiment opgeborgen wordt:

1.

Zuurvrij kartonnen stroken werden door insnedes in elkaar geschoven tot een doosvullend frame met ca. 10 vakken, elk voor een waaiers.

2.

Zuurvrij kartonnen stroken werden met behulp van plakband tot een doosvullende rechthoek met ca. 10 vakken voor waaiers samengesteld.

3.

Van zuurvrij museumkarton werd een bak gemaakt, passend in een doos. Stroken ibicel (dun polyethyleenschuim) werden met polyvinylacetaatlijm vastgezet op de bodem van de bak, zodanig dat de zijanten tegen elkaar bleven opstaan. Zo ontstonden ca. 10 vakken.

Uiteindelijk is voor versie 3 gekozen.

Uit een aantal proefbakjes van versie 3 is een definitieve keuze gemaakt.

In veel gevallen zal het mogelijk zijn twee bakjes boven elkaar in een doos te plaatsen. Zo kunnen ca. 20 waaiers per doos worden opgeborgen.

Elk vak krijgt het inventarisnummer van de waaiers die erin wordt bewaard, de dozen worden genummerd. In elke doos komt een lijst met de inhoud van de doos.

De standplaatsinventarisatie wordt in Adlib opgenomen.

Begroting:

Voor het realiseren van het opbergstelsel moeten diverse materialen aangeschaft worden, zoals zuurvrij karton, ibicel, lijm, fotokopieerpapier A3 en enige nieuwe dozen. Er is een begroting van de kosten gemaakt en deze is voorgelegd aan het bestuur. Het bestuur heeft de begroting goedgekeurd.

Voor het jaar 2012 staat het vervaardigen van de bakjes en het ompakken van de collectie naar het nieuwe bergingstelsel op het programma.

Bezoekers KOG: 6

Studenten UVA:

Op dinsdag 8 maart 2011 bezochten drie masterstudenten van de opleiding Restauratie van de UvA het KOG. Een eerstejaars en twee tweedejaars

studenten volgden een module accessoires en wilden graag de collectie waaiers van het KOG bestuderen. Commissieleden Nettie Cassee en Jannie Polak ontvingen de studentes en hun docent/begeleidster Emmy Groot. Zij vertelden iets over de collectie Van Eeghen en Tal, een stukje geschiedenis van de waaiers, materialen en het nieuw te ontwikkelen bergingssysteem. De studentes waren zeer geïnteresseerd.

Musée des Beaux-Arts et de la Dentelle, Alençon :

Tijdens de zomervakantie is door commissielid Jannie Polak contact gelegd met het Musée des Beaux-Arts et de la Dentelle in Alençon. Deze stad was vroeger beroemd om haar speciale kantproductie. De directrice/conservator Mme Cathérine Parpoil was oprecht geïnteresseerd in de waaiercollectie van het KOG. Zij wilde graag in de toekomst een tentoonstelling van kanten waaiers organiseren. Samen met een collega, Mme Cécile Cachan, directeur Culturele zaken en Toerisme van Alençon, heeft zij op 29 november j.l. een bezoek gebracht aan het KOG. De waaiercommissie heeft beide dames ontvangen en samen met hen de kanten waaiers uit de collectie bestudeerd. Zij waren daarnaast zeer geïnteresseerd in de waaierstandaard uit de collectie Felix Tal. Het Musée des Beaux-Arts et de la Dentelle beraadt zich over de mogelijkheden van een bruikleen van het KOG.

Bruiklenen:

Vanuit het Parfumflessenmuseum in Winkel (NH) kreeg het KOG het verzoek enkele waaiers uit te lenen voor een tentoonstelling. Drie commissieleden, Ellen Caljé, Nettie Cassee en Jannie Polak brachten een bezoek aan het museum. De eigenaresse/directeur mevrouw Van Zoonen is een enthousiast verzamelaar van parfumflessen. Het museum is een particulier museum, mooi ingericht en voldoet zo goed mogelijk aan de museale eisen. De tentoonstelling zal plaats vinden in 2012. Voorafgaand maakt mevrouw Van Zoonen in overleg met de waaiercommissie een keuze uit de waaiercollecties.

* bij de waaiercommissie is een lijst van alle geraadpleegde instellingen en personen beschikbaar.

ZEGELS EN CHARTERS

De leden van de commissie, Cees Verkerk en Gerrit van Herwijnen, hebben in 2011 66 van de 168 oorkonden uit de KOG-verzameling bewerkt voor plaatsing op de website van het KOG. Nader overleg met de website-master kan begin maart 2012 plaats vinden.

Voor de overige oorkonden worden de beschrijving en het verzamelen van gegevens over het uiterlijk en de inhoud van de teksten voortgezet.

VOORWERPEN VAN GESCHIEDENIS EN KUNST

Algemeen:

De commissie, bestaande uit Bert Vreeken (voorzitter), Jet Pizel, Dirk Jan Biemond en Tine van Nierop is het verstreken kalenderjaar niet bijeen gekomen vanwege grote drukte in onze respectievelijke musea. Over dit probleem zullen de commissieleden zich binnenkort buigen.

Toekomstplannen:

Uitbreiding selectie voorwerpen voor de website. Bestudering van het negentiende-eeuwse echt en vals begrip zoals daar tegenaan werd gekeken in kringen van het KOG. Uitgangspunten zijn de verzamelingen van het KOG en die van leden/oprichters van het eerste uur. Periode: 1858-ca.1900.

Bruikleen aan tentoonstellingen:

- Zilvermuseum Sterckshof, Antwerpen, 22.03.2011-12.06.2011: Van Haarnaald tot Schoengesp:
 - *Boekband van zilver, met slot, sleutel en ingestoken zilverstift (BK-KOG-1693)*
- Gemeentemuseum Den Haag, 12.11.2011-25.03.2012: XXSmall. Poppenhuizen, poppengoed, 17^e-20^e eeuw:
 - *Keukentje (BK-KOG-1917)*
 - *Inhoud keukentje (BK-KOG-1917-1-45)*
 - *Stoel (BK-KOG-1396)*
 - *Linnenpers (BK-KOG-2563)*
 - *Ledikant (BK-KOG-736)*
- Muzeum Narodowe w Gdansku, Gdansk, 15.11.2011-15.03.2012, Matter of Light and Flesh. Alabaster in the Sculpture of 16th and 17th centuries:
 - *Calvarieberg (BK-KOG-1255-G)*
- Kasteel Doornenburg, 01.04.2011-01.04.2016, Sophia van Bylandt (1429-1498) - Het leven van een jonkvrouw op de Doornenburg:
 - *Beeld Maria Magdalena (BK-KOG-651)*

Bezoekers: 3 op KOG. Aan collectie in Rijksmuseum talloze

Aanwinsten: geen

SCHILDERIJEN

Algemeen:

In de commissie hebben zitting Jenny Reynaerts (voorzitter), Norbert Middelkoop en Yuri van der Linden. Jenny Reynaerts hield op maandag 14 maart 2011 haar uitgestelde lezing over de negentiende-eeuwse schilderijen uit de verzamelingen van het KOG, getiteld 'Schilderachtig Amsterdam. 19de-eeuwse schilderijen uit de collectie van het KOG'.

Toekomstplannen:






het presenteren van de zeventiende-eeuwse schilderijen uit de verzamelingen van het KOG; overzicht verkrijgen van het schilderijenbestand van het KOG; toeschrijven van het anonieme portret van Jacob de Vos Willemszoon uit ca. 1792 (KOG inventarisnummer 2701; bruikleen aan het Rijksmuseum SK-C-1652).

Bruikleen aan tentoonstellingen vanuit het Rijksmuseum:
zie bijlage hieronder

Bezoekers:

talloze in Rijksmuseum en bij andere instellingen

Aanwinsten: geen

Objectnummer	Afbeelding	Titel	Vervaardiger	Objectnaam
SK-C-1535		Het Raampoortje te Amsterdam	Wouter Johannes van Troostwijk (schilder)	schilderij
SK-C-510		Marktdag in een Vlaamse stad	Sebastiaan Vrancx (schilder)	schilderij
SK-C-508		Arma Christi	anoniem (schilder)	schilderij
SK-C-515		Cornelis Ploos van Amstel (1726-98). Kunstverzamelaar	Jacobus Buys (schilder)	schilderij
SK-C-1556		Jacobus Scheltema (1767-1835). Geschiedschrijver	kopie naar Willem Bartel van der Kooi (schilder) / Wilhelmina Geertruida van Idsinga (schilder)	schilderij

SK-C-1221	Afbeelding nog niet beschikbaar in de beeldbank	Apollo tronend op de wolken met Minerva en de negen muzen	Jacob de Wit (schilder)	schilderij/ plafondschildering
SK-C-1529		Het slot Berckenrode te Heemstede na de brand van 4-5 mei 1747: zijaanzicht	Jan ten Compe (schilder)	schilderij
SK-C-1530		Het slot Berckenrode te Heemstede na de brand van 4-5 mei 1747: achteraanzicht	Jan ten Compe (schilder)	schilderij

KOG-HOOGLEERAAR

Onderwijs

1) Masterwerkgroep

In september 2011 startte de masterwerkgroep ‘Scandinavië en Europa. Culturele wisselwerkingen 1850-heden’. Voor de thematiek van de culturele invloed van Scandinavië was expliciet gekozen wegens het succes van de werkgroep in 2009. De werkgroep is voorbereid met prof. dr. Saskia de Bodt (bijzonder hoogleraar Illustratie aan de UvA) en in later stadium met drs. Durkje van der Wal (docent museologie UvA). Prof. dr. H.A. van der Liet (hoogleraar Scandinavische Taal- en Letterkunde aan de UvA) nam als gastdocent deel aan een van de bijeenkomsten.

Het doel was kennis op te doen van culturele en maatschappelijke verbanden tussen Scandinavië en andere Europese landen waaronder Nederland aan de hand van zelfstandig onderzoek in archieven, bibliotheken en musea. De resultaten moesten uitgewerkt worden in een wetenschappelijke ‘paper’ enerzijds en een plan voor de inrichting van een tentoonstellingszaal anderzijds.

Als onderdeel van het werkcollege werden bezoeken gebracht aan: het Nederlands Openluchtmuseum, het heropende Nederlands Scheepvaartmuseum, het Gemeentemuseum Den Haag en het Amsterdamse Tulpenmuseum in wording.

De verwachting was dat het thema rond de veertien studenten zou trekken, maar het waren er slechts drie. Besloten is toch het werkcollege te geven, maar uiteraard niet met drie docenten. Prof. Saskia de Bodt trok zich terug uit de actieve begeleiding van de werkgroep. De studenten sloten het werkcollege in januari 2012 af met een behoorlijk cijfer. Hun onderwerpen waren Romantiek

en Natuur in Noorwegen en de Verenigde Staten, het beeld en zelfbeeld van Scandinavische landen op wereldtentoonstellingen en tentoonstellingen van Scandinavisch design in Nederland. Het maken van een tentoonstellingsplan als tweede onderdeel van het werkcollege was voor de studenten een hele omschakeling van onderzoek naar publiekgericht werk, maar wel een goede voorbereiding op eventueel werk in de culturele sector.

Een goede evaluatie van studentenzijde is niet mogelijk aangezien maar één student het evaluatieformulier heeft ingevuld. Duidelijk is wel dat bij een zo kleine groep de verhouding tussen de feedback door docenten en die door medestudenten te veel doorslaat naar de kant van de docenten. Voor 2012 wordt overleg gevoerd met de onderwijscoördinatie van de vakgroep over thematiek, inhoud en vorm van de colleges en de wijze waarop deze aansluiten bij de zwaartepunten in het curriculum en de interessegebieden van de studenten.

2) Gastcollege

Over de musealisering van volkscultuur aan de Erasmus Universiteit in de bachelor collegereeks van dr. Stijn Reijnders, Rotterdam 11 febr. 2011.

3) Eerste begeleider van masterscripties

Sophie Heijkoop: 'Begrensd of grenzeloos. Regionale geschiedenis en regionale musea';

Henny de Leeuw: 'Friesland in voorwerpen. Over de verbeelding van de Friese identiteit in het Fries Museum'.

Beide studenten zijn met een goed cijfer bij de KOG-hoogleraar afgestudeerd.

4) Incidentele begeleiding

O.a. vraaggesprekken over:

de presentatie van de Molukse barak in het Openluchtmuseum met Gwen de Bruijn, studente Reinwardt Academie, voor haar afstudeerscriptie;

toepassing van film in historische musea met Judith Konijn in het kader van haar masterscriptie Publieksgeschiedenis (UvA);

het museumbeleid op het gebied van educatieve netwerken in de jaren 1970 met Trilce Navarrete in het kader van haar proefschrift bij de capaciteitsgroep Media en Cultuur (UvA);

bezoekersbeleving van presentaties in openluchtmusea met Katrijn van Goethem in het kader van haar master Cultuurgeschiedenis (Universiteit Utrecht);

het heropende Scheepvaartmuseum: een interview over het museum door Joost Dobber in het kader van zijn master Journalistiek aan de UvA.

Promotiebegeleiding

Voortzetting promotiebegeleiding van mevr. drs. Winnie Verbeek die een proefschrift voorbereidt onder de werktitel: Van verzuiling naar secularisatie: veranderingen in de presentatie van christelijk religieus erfgoed van 1853 tot heden; copromotor: prof. dr. E.J. Sluiter.

Copromotor van mevr. drs. Hermine Pool die een proefschrift voorbereidt over de invloed van theologische en religieuze opvattingen op de vorming van collecties en presentatie in het Bijbels Museum; promotor: prof. mr. dr. P.J.E. Chatelion Counet.

Promotiecommissie

Lid van de promotiecommissie voor de promotie van Jan Velsink op het proefschrift *Minoïsche en Myceense stenen mallen voor reliëfornamenten en cultusvoorwerpen*, 6 september 2011 (promotor prof. dr. J.H. Crouwel).

Deelname aan symposia/congressen/bijeenkomsten

- Symposium 'Repliek op relik: objecten van persoonsverering in het Rijksmuseum', Amsterdam 9 februari 2011 (zie ook onder Lezingen).
- KNAW-bijeenkomst 'Cultuur en identiteit. De veranderende plek van Nederland in de wereld', Amsterdam 11 april 2011.
- Studiedag 'Dierentuinen en hun geschiedenis', georganiseerd voor de Vereniging voor Landbouwgeschiedenis door o.a. prof. dr. Erik de Jong (UvA), Amsterdam 15 april 2011.
- Debatmiddag 'Immaterieel erfgoed en Volkscultuur' met boekpresentatie, Amsterdam 27 april 2011.
- Boekpresentatie en discussiemiddag 'Tonen van oorlog. Toekomst van het museale erfgoed van de Tweede Wereldoorlog', Amsterdam 2 mei 2011.
- Reinwardt Memorial Lecture door Laurajane Smith en afscheidsbijeenkomst van Peter van Mensch als lector Cultureel Erfgoed van de Reinwardt Academie en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Amsterdam 26 mei 2011.
- NWO-symposium 'Culturele Dynamiek', Utrecht 23 september 2011.
- Workshop 'National Museums and National Identity, seen from an International and Comparative Perspective, c. 1765-1918', onderdeel van het gelijknamige onderzoeksproject van het Huizinga Instituut en het Institut für Museumsforschung Staatliche Museen zu Berlin, in het NIAS te Wassenaar 28 september t/m 2 oktober 2011 (zie ook onder Lezingen).
- Symposium 'Het Friese Interieur', georganiseerd door de Ottema-Kingma Sichting, Leeuwarden, 4 november 2011 (zie ook onder Lezingen).
- Symposium 'De waarheid in pacht?! De veranderende rol van vrijwilliger en professional bij het behoud van gebouwd erfgoed en cultuurlandschappen', georganiseerd door de Erfgoedvereniging Heemschut, Arnhem 11 november 2011 (zie ook onder Lezingen).
- Studiedag 'Verzamelen en presenteren', georganiseerd door het Zeeuws Genootschap, Middelburg 18 november 2011 (zitting in panel).
- 'Sachkultur – Alltagsgeschichte – Museologie. Wissenschaftliches Kolloquium zu Ehren Prof. Dr. Helmut Ottenjann', Cloppenburg (Duitsland) 21-22 november 2011 (zie ook onder Lezingen).
- Studiedag 'Grensoverschrijdende inspiratie: Nederlandse kunst in Europees perspectief in de negentiende eeuw', georganiseerd in samenwerking met het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag 2 december 2011 (zitting in panel).
- Vakgenotenbijeenkomst voorafgaand aan de heropening van het Museum Europäischer Kulturen in Berlijn, 6 december 2011.



Onderzoekers op het gebied van Nationale musea en nationale identiteit bijeen voor de internationale workshop in het NIAS in Wassenaar (foto Donald M. Reid)

Adviesverlening

Lid begeleidingscommissie Jubileumboek Nederlands Openluchtmuseum 2012. Informatie aan de directeur en een van de conservatoren van het Fries Museum over de presentatiemogelijkheden van de Hindelooper kamer in het nieuwe gebouw van het Fries Museum.

Diverse peer reviews

Publicaties (selectie)

- Ad de Jong, 'Das "Zeeuwse meisje" als Ikon der auferstehenden Niederlande. Die Belebung niederländischer Volkskultur in Niederländisch-Indien während des Zweiten Weltkriegs', in : Andreas Hartmann e.a. (ed.), *Die Macht der Dinge. Symbolische Kommunikation und kulturelles Handeln*. Festschrift für Ruth-E. Mohrmann (Münster enz. 2011), p. 385-397

- Ad de Jong, Boekbespreking van: Elisabeth Tietmeyer, Claudia Hirschberger, Karoline Noack en Jane Redlin (ed.), *Die Sprache der Dinge – Kulturwissenschaftliche Perspektiven auf die materielle Kultur*. Schriftenreihe Museum Europäischer Kulturen, 9 (Waxmann, Münster enz. 2010), in: *Volkskunde* 112 (2011) nr. 3, p. 265-267

Interview

Omrop Fryslân 12 maart 2011 in verband met lezing in Hindeloopen

Lezingen (selectie)

- 'Relieken: de rol van het museum', gehouden op het Symposium 'Repliek op Reliek', Amsterdam, 9 februari 2011
- 'De Hindelooper cultuur: beroemd in binnen- en buitenland', voor de Vrienden van Museum Hindeloopen in de overvolle Grote Kerk van Hindeloopen, 13 maart 2011
- 'Skansen and the early open air museums: innovative institutions for strengthening feelings of community and national identification', gehouden op de 'Workshop National Museums and National Identity' in het NIAS te Wassenaar 28 september t/m 2 oktober 2011
- 'Hindelooper kamers op tentoonstellingen en in musea', gehouden op het Symposium 'Het Friese Interieur', Leeuwarden, 4 november 2011
- 'Allemaal familieleden van Nurks? Particulieren aan de wieg van Heemschut en Openluchtmuseum', gehouden op het symposium 'De waarheid in pacht?!', Arnhem 11 november 2011
- 'Freilichtmuseumsdirektor Helmut Ottenjann und das "andere" Deutschland', gehouden op het colloquium 'Sachkultur – Alltagsgeschichte – Museologie', Cloppenburg 22 november 2011

Bestuurlijke activiteiten (selectie)

- Lid-deskundige voor het aandachtsgebied Nederlandse etnologie bij de Commissie Wet Behoud Cultuurbezit van de Raad voor Cultuur
- Lid van de Raad van Beheer van het Germanische Nationalmuseum
- Lid van de wetenschappelijke adviesraad van het Niedersächsische Freilichtmuseum Cloppenburg en van de adviescommissie voor het samenwerkingsproject 'Mensch und Umwelt' met de universiteiten van Osnabrück en Oldenburg
- Lid van de programmacommissie van het NWO-programma Culturele Dynamiek
- Lid van de Editorial Board van het wetenschappelijke tijdschrift *Quotidian. Journal for the Study of Everyday Life*
- Lid van de cultuurhistorische commissie Maarn-Maarsbergen